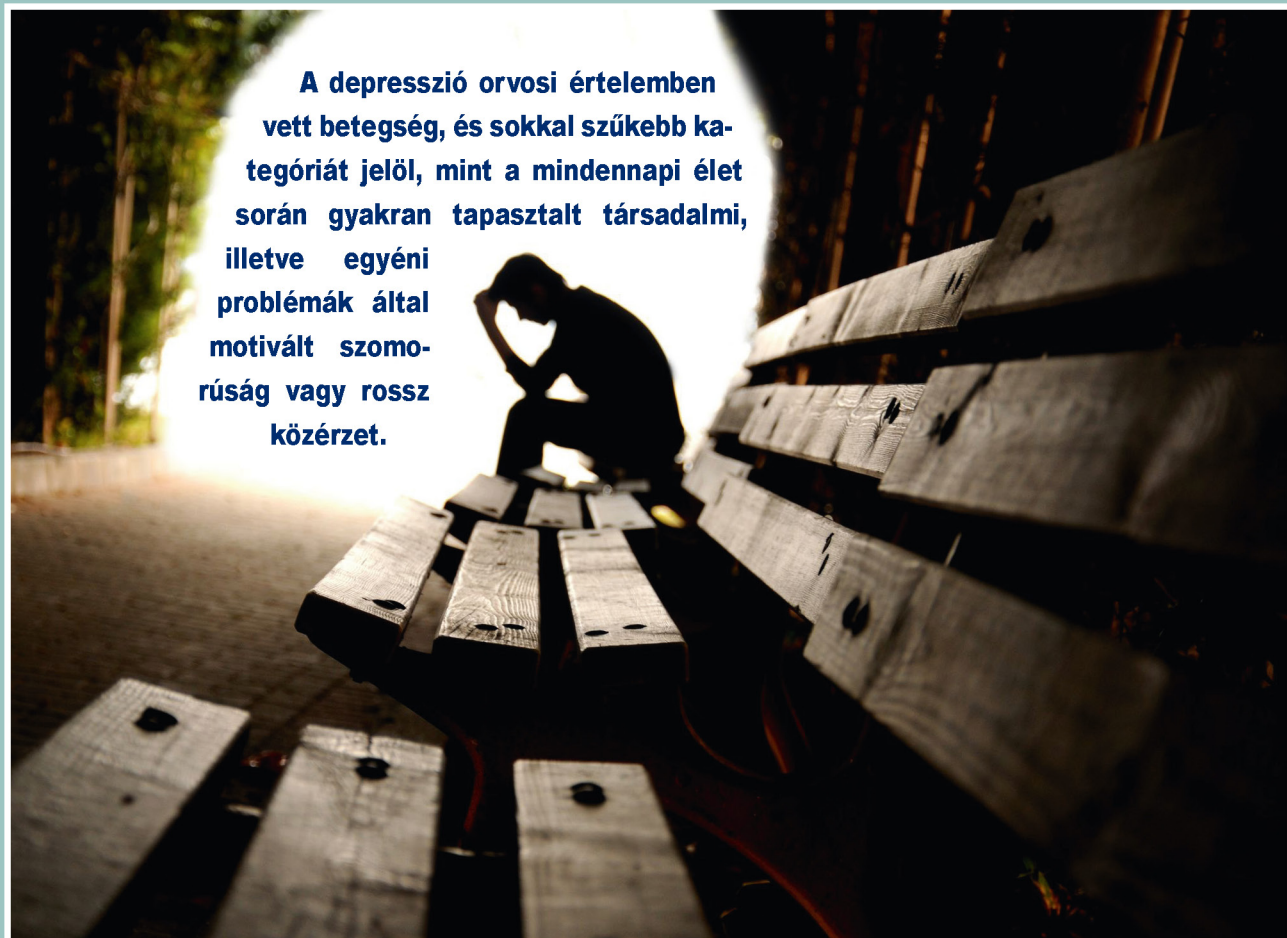

CSÖKKENT AZ ÖNGYILKOSOK SZÁMA

A depresszió orvosi értelemben vett betegség, és sokkal szűkebb kategóriát jelöl, mint a mindennapi élet során gyakran tapasztalt társadalmi, illetve egyéni problémák által motivált szomorúság vagy rossz közérzet.

A major (feltétlenül kezelést igénylő) depresszió az egyik leggyakoribb pszichiátriai betegség: egyéves előfordulási gyakorisága Európában 5–8%, hazánkban 7,1%. A major depresszió tehát gyakori betegség, amely komplikációival együtt (öngyilkosság, másodlagos alkoholizmus, munkából való kiesés, fokozott szív-érrendszeri halálozás, szétzilált családi élet stb.) mindenütt a világon komoly népegészségügyi problémát jelent. Az öngyilkosság rendkívül komplex probléma, számos orvosi-pszichátriai, pszichológiai, szociális, kulturális és demográfiai összetevővel. Az

azonban tény, hogy a befejezett öngyilkosságot elkövetők 56–87 százaléka aktuálisan (többnyire nem kezelt) major depressziós epizódban szenved halála idején, másrészt a nem kezelt major depressziós betegek 5–10 százaléka öngyilkosság következtében hal meg. A major depressziós epizód egy éves előfordulási gyakorisága 5–8 százalékos, és az sem mellékes, hogy a depressziók hatékony kezelése körülbelül 80 százalékkal csökkenti a befejezett öngyilkosságok és az öngyilkossági kísérletek számát – így kijelenthetjük, hogy az öngyilkossági halálozás csökkenése aligha független a de-

pressziók jobb és kiterjedtebb akut és hosszú távú kezelésétől. A fejlett egészségügyi ellátással rendelkező országokban végzett vizsgálatok szerint a fokozatosan javuló tendencia ellenére a major depresszióban szenvedő betegeknek még mindig csak megközelítőleg fele áll kezelés alatt.

Azt, hogy a depressziók kiterjedtebb kezelésének jótékony hatása nemcsak egyéni szinten észlelhető, hanem – egy bizonyos ponton túl – megmutatkozik az adott ország öngyilkossági halálozásának csökkenésében is, számos vizsgálat igazolja. Ezekben az elemzésekben az öngyil-

kossági halálozásnak az alkoholforgalommal, a GDP-vel és a munkanélküliséggel való kapcsolata országonként vagy hiányzó, vagy változó (hol pozitív, hol negatív) volt és csak a depresszióellenes gyógyszerek forgalmának növekedése mutatott erősen szignifikáns összefüggést az öngyilkossági ráták csökkenésével.

A hazai öngyilkossági ráta (befejezett öngyilkosságok száma/100 000 fő/év) 1984-ben volt az eddig észlelt legmagasabb, és 1984 és 2014 között 45,9-ről 19,5-re, tehát 58 százalékkal csökkent, ami világviszonylatban is a legnagyobb csökkenések között van. Hasonló nagy csökkenés észlelhető az Országos Mentőszolgálat által regisztrált összes öngyilkossági eseményben is (ezek döntő többsége öngyilkossági kísérlet): a 100 000 la-

repet játszik ebben a kedvező változásban. Mint láthattuk, 1984 és 2014 között a hazai öngyilkossági ráta 58 százalékkal csökkent, miközben a depresszióellenes gyógyszerek forgalmazása, (amelyről tudjuk, hogy a depressziók kezelési gyakoriságának megbízható jelzője) fokozatosan tizenegyszeresére nőtt, ami annyit jelent, hogy manapság több mint tízszer annyi depressziós beteget kezelünk antidepresszívummal, mint 30 évvel ezelőtt. Elfogultság nélkül állíthatjuk tehát, hogy a hazai öngyilkossági halálozásban bekövetkezett ezen nagy csökkenés egyik fő

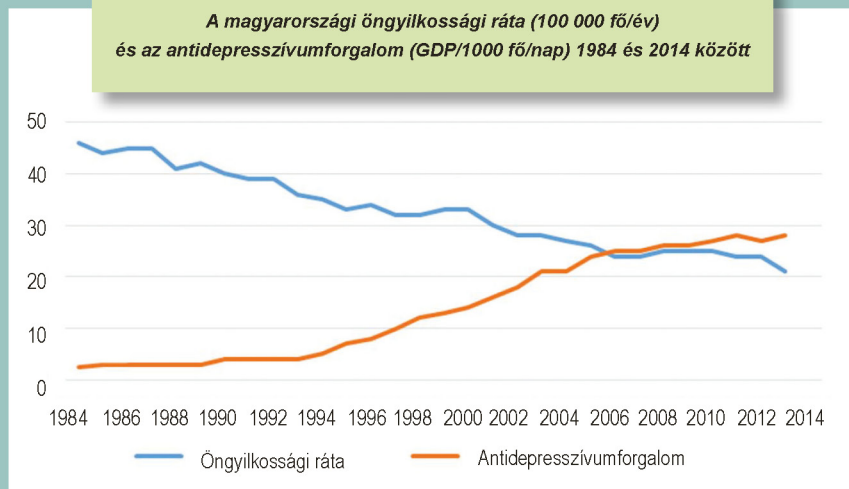

telefonvonalak (vezetékes és mobilkészülékek) számának közel ötszörösére való emelkedése, a gyógyszerek, főleg a pszichiátriában használatos készítmények – esetleges túladagolás esetén – kevésbé toxikus volta, és az intenzív betegellátás és betegszállítás fejlődése.

A rendkívül nagy hazai öngyilkosság-csökkenés ellenére még van mit tenni, hiszen az Európai Unióban ezen a téren a 2012-es adatok alapján Litvánia mögött a második helyet foglaljuk el, de a „világranglistán” az első-második helyről a 10-12. helyre estünk vissza. Bár az öngyilkossági veszélyt mutató betegeket kivétel nélkül pszichiáterhez irányítják, az öngyilkosság-megelőzés nemcsak pszichiátriai, hanem osztálytársadalmi feladat. Ebben a pszichiátriai ellátórendszeren túl nagyon fontos a háziorvosi szolgálat, de a közösségi „kapuőrök” (civil szerveződések, tanárok, lelkészek stb.) és a média szerepe is nyilvánvaló. A súlyos következményekkel járó népbetegségek (ilyen a major depresszió, illetve az öngyilkosság problémája is) korai felismerése és kezelése a világon mindenütt prioritást élvez; ezt az Európai Unió már évekkel ezelőtt hivatalosan is deklarálta, és a fejlett egészségügyi ellátással rendelkező országok többségében már régóta kormány szintű nemzeti szuicid prevenció programok léteznek. A hazai helyzet további javulásához a pszichiátria szakmai vezetői által deklarált szükséges, európai színvonalú ellátás anyagi háttérének és társadalmi támogatottságának biztosítása elengedhetetlen.

RIHMER ZOLTÁN

A magyarországi öngyilkossági ráta (100 000 fő/év) és az antidepresszívumforgalom (GDP/1000 fő/nap) 1984 és 2014 között

kosra eső jelentett összes öngyilkossági esemény 1986-ban 237,3 volt, és ez 2013-ra 45,6-ra, vagyis 80 százalékkal csökkent.

Magyarországon először 1997-ben mutattuk ki, hogy oki összefüggés lehet a depressziók gyakoribb kezelése és az 1984 óta fokozatosan csökkenő országos öngyilkossági ráta között. Ezt követően ismételt elemzéseinkben egyre hosszabb időintervallumokra vonatkozólag mutattuk ki, hogy a depressziók kiterjedtebb és eredményesebb kezelése az egyéb szöbajóhető tényezőket (például munkanélküliség, GDP, alkohol forgalom stb.) is figyelembe véve meghatározó (ha nem is kizárólagos) sze-

(de korántsem kizárólagos) oka a hazai pszichiátriai szemlélet és gyakorlat jelentős fejlődése, a depressziók kiterjedtebb, és sokszor még viszonylag korábbi, enyhébb stádiumban történő ambuláns kezelésének széleskörű elterjedése. Emellett természetesen számos egyéb oka is van ennek a kedvező változásnak, hiszen egy ország vagy régió öngyilkossági halálozásának alakulásában a pszichiátriai betegségeken kívül számos egyéb tényező is szerepet játszik. A rendszerváltást követően kialakult szabadabb demokratikus légkör éppúgy fontos, mint az S.O.S. Lelki Elősegély Telefonszolgálatok számának és aktivitásának növekedése, a